

W.Z.Z. | Przyjaciele Kaspara Hausera | Wojciech Ziemowit Zych | 4/6

Inspiracje dziewiętnastowieczną legendą, która poruszała wyobraźnię wielu. Tym razem w muzyce

Festiwal Aksamitna Kurtyna 2 odbył się w dniach 8-15 października 2006 roku we Lwowie i organizowany był wspólnie przez stronę polską i ukraińską. Nazwa festiwalu nawiązywała do pękających żelaznych kurtyn. Przyświecała mu idea integracji nie tylko na linii Warszawa-Kraków-Lwów, ale również integracji z Europą Zachodnią.

Sześcioczęściowy, piętnastominutowy utwór *Przyjaciele Kaspara Hausera* na zespół kameralny (2004), zamówiony przez Deutschlandfunk i Festiwal Warszawska Jesień, przeznaczony jest na flet, saksofon altowy, klarnet basowy, wibrafon, klawesyn i kwartet smyczkowy. Prawykonanie utworu pod dyktando Przemysława Fiugajskiego miało miejsce w 2005 roku, podczas 48. Warszawskiej Jesieni.

Poszczególne części utworu tak scharakteryzował Jan Topolski (culture.pl): Początek (*A. Sch.*) to półtorej minuty wypełnione wyrazistymi gestami *crescendo*, a zespół gra podzielony na dwie grupy. Dla kontrastu, część II (*T. B.*) trwająca około dwóch minut, utrzymana jest w koronkowo poprowadzonych kontrapunktach, realizowanych przez oryginalnie dobrane pary instrumentów. Rzadka faktura miejscami zagęszcza się i kulminuje w trylach dętych. Trzecia, dwuminutowa odsona cyklu (*P. F.*), rozpada się jakby na dwie połowy: w powolnej pierwszej, kompozytor eksploruje głównie przejścia między instrumentami i zwierciadlane motywy, a druga opiera się na ostinacie fletu, klarnetu, wibrafonu i klawesynu, z rozciągniętymi melodiami smyczków i saksofonu. Intryguje enigmatyczna część IV (*W. Z. Z.*) o długości tylko półtorej minuty, w której intensywne współbrzmienia eksplodują w opadające pasaże saksofonu i później klarnetu basowego. Przedostatnia, dwupółminutowa odsona (*F. F.*), zaczyna się od tremola smyczków, które przenosi się na inne instrumenty i interwały. Potem w *lento assai* Wojciech Zych w pełni pokazuje maestrię w melodii barw i procesie wygasania całości. VI, najdłuższa część (*W. H.*), trwa około trzy i pół minuty i napędzana jest przez motoryczne przebiegi triolowe (co dobrze służy barokowemu klawesynowi). Wyjściową homorytmię i powtórzenia (właściwie tylko partie dętych są tu zmienne) kompozytor rozbił pauzami i rozrzedzaniem faktury.

Kaspar Hauser, którego nazwisko występuje w tytule utworu, to postać autentyczna. W maju 1828 roku jako około 16-letni chłopiec pojawił się w niewyjaśnionych okolicznościach na ulicach Norymbergi. Niemal nie umiał mówić, w rozwoju psychicznym znajdował się na poziomie sześciolatka. Tajemniczym „dzieckiem natury” zainteresowała się wówczas cała Europa. Spekulowano o związkach chłopca z dynastią badeńską, oliwy do ognia dolewały kolejne zamachy na jego życie. Ostatecznie Kaspar Hauser po kilku latach został zasztyletowany przez nieznaną sprawców. Jego historia do dziś nie przestaje fascynować artystów (swoją wiersz poświęcił mu m.in. Paul Verlaine, a film – Werner Herzog).

Inicjały, które stanowią tytuły poszczególnych części, należą nie tyle do przyjaciół zagadkowego XIX-wiecznego młodzieńca, co do przyjaciół i patronów (oraz) samego kompozytora.

Wojciech Ziemowit Zych, *Przyjaciele Kaspara Hausera* na zespół kameralny

1. *A.Sch., Andantino*
2. *T.B., Allegro con brio*
3. *P.F., Adagio*
4. *W.Z.Z., Un poco lento*
5. *F.F., Allegro*
6. *W.H., Allegro vivace*

Niniejsze wykonanie zostało zarejestrowane 12 października 2006 roku podczas Festiwalu Aksamitna Kurtyna 2, prezentującego muzykę współczesną z Europy Wschodniej.

Wojciech Ziemowit Zych (ur. 1976 w Warszawie) – polski kompozytor; studiował kompozycję w klasie Marka Stachowskiego w Akademii Muzycznej w Krakowie (dyplom z wyróżnieniem), swoje umiejętności doskonalił w latach 2001-2002 podczas studiów podyplomowych pod kierunkiem Petera-Jana Wagemansa w Konserwatorium w Rotterdamie. W 2006 roku uzyskał stopień doktora sztuki; pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Kompozycji na Wydziale Twórczości,

Interpretacji i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej w Krakowie. Jest laureatem konkursów kompozytorskich. Jego utwór *Przyjaciele Kaspara Hausera*, zamówiony przez Deutschlandfunk i Festiwal Warszawska Jesień, reprezentował Polskie Radio podczas przesłuchań Międzynarodowej Trybuny Kompozytorów UNESCO w 2005 roku w Wiedniu. Jego utwory były wykonywane na wielu prestiżowych festiwalach w Polsce i zagranicą. Pisze głównie muzykę instrumentalną. Ważniejsze kompozycje Wojciecha Ziemowita Zycha to *I Symfonia* (2001-2002), *Koncert* na klarnet basowy i orkiestrę (2003), *Hommage a Tadeusz Kantor* na orkiestrę (2003), *Przyjaciele Kaspara Hausera* na zespół kameralny (2004), *II Symfonia* (2004-2005), *Stale obecna tęsknota* na klarnet basowy, perkusję, fortepian i skrzypce (2005), *Hommage a György Kurtág* na skrzypce i klarnet basowy (2005-2006), *Rozedrganie* na dwa fortepiany (2006), *Poruszenia woli* na orkiestrę (2005-2006), *Poetyka niedo-.../Niedo... -poetyka* na klawesyn solo (2007), *Kwartet smyczkowy Retoryka niedo-.../Niedo-...retoryka* (2007), *Akt oskarżenia w formie ronda* oraz *List niedokończony..., list odnaleziony...* na duet perkusyjny (2008). Za swoich mistrzów uznaje m.in. György Kurtága i Alfreda Schnittke.